

Škody požární.

O pojištění proti nebezpečí ohně vůbec viz čl. Pojištění hospodářské.

Pro držitele hypotek a pro věřitele hypotekární svrchovanou důležitost má způsob upotřebení a právní osud náhrady škod požárních poskytnuté ústavy pojišťovacími. I působí příslušná ustanovení zákonná vydatně na úvěr immobilární. Zejména běží o to, odnášejí-li se zástavní práva věřitelů hypotekárních v pořadu jim přínáležejícím i k náhradě škod požárních. Pokud v tom směru není zvláštního ustanovení zákonného a pokud otázku tuto dlužno tedy zodpověděti z jiných předpisů a všeobecných zásad právních, shledáváme se s různými u věci té náhledy. V rakouském právu zabývá se právními účinky náhrady škod z ohně speciálně dv. dek. ze dne 18. července 1828 č. 2354 sb. z. s., pokud se týká, jeho příloha, a dek. dv. kanc. ze dne 5. června 1828 vydaný všem zemským vládám. Leč zákon tento jest velice kusým a nespolehlivým vodítkem v otázce svrchu naznačené, a jen zřejmým jest úmysl zákonodárce potud, že se stanoví, »že náhrady škod z ohně poskytované pojišťovny proti škodám z ohně majitelům pojištěných budov nesmí se ani cessemí, ani soudními zákazy ani vedením exekuce odníti svému účelu — totiž znovuzřízení budov ohněm poškozených« —; nelze tedy postoupiti práva na náhradu škody z ohně a jsou náhrady škod z ohně ze soudních záповědí a exekucí vyňaty. Základem tohoto ustanovení jest »nejvyšší úmysl, aby se náhrady (peněz) bezpodmínečně dle účelu jejího upotřebilo ku znovuzřízení poškozených budov, aby zejména věřitelé hypotekární ve případě opáčeném nebyli ve svých zástavních právech zkráceni.« Zákon prohlašuje ke konci za nezbytno pečovati o to, aby tam, kde již zřízeny jsou pojišťovny proti ohni, pojaly spolky asekurační dodatečně do svých stanov toto nové ustanovení, a »při nově zřizovaných podnicích pojišťujících proti ohni budiž na to v osnově stanov náležitou měrou pamatováno.«

Přesné ustanovení vytýká první díl tohoto dekretu: nedopouští se totiž cesse a dobrovolné zastavení pohledávek na náhradu škody požární, dále vyňaty jsou pohledávky tyto ze záповědí soudní a z exekuce. Ustanovení toto platí bezpodmínečně a bezvýjimečně (rozh. ze dne 4. dubna 1876 č. 3930, časop. »Ger. Halle« z r. 1876 č. 45; ze dne 30. září 1868 č. 9113, sb. »Gl. U.« č. 3126 (exekuční odevzdání); ze dne 4. listopadu 1874 č. 11.694, sb. »Gl. U.« č. 5529; ze dne 9. prosince 1875 č. 13.434, sb. »Gl. U.« č. 5940 (záповědí požadované věřiteli hypotekárními). Ustanovení tato platí též o náhradě škody z ohně, pokud jde o fundus instructus (roz. ze dne 5. prosince 1876 č. 13.890, časop. »Jur. Bl.« z r. 1877 č. 35). Citovaný zákon však neodnáší se nikdy k náhradě škody ohněm způsobené na věcech movitých (rozh. ze dne 12. února 1872 č. 1740, časop. »Ger. Halle« z r. 1878 č. 47, roz. ze dne 5. října 1881 č. 11.172, časop. Ger. Halle« z r. 1882 č. 9).

V citovaném zákonu není však ustanovení o tom, lze-li snad hypotekárního dlužníka žalobou přiměti k tomu, aby náhrady škody z ohně použil k opětovnému vystavění zničené budovy (rozh. ze dne 9. prosince 1875, sb. »Gl. U.« č. 5940), jakým způsobem bylo by lze zabezpečiti, že bude náhrada vynaložena k tomuto účelu; zejména pak není tam zmínky o tom, co státi se má s náhradou škody požární, nelze-li jí více účelu tomuto odvésti (jako když na př. byla nemovitost dotyčná mezitím v exekuční dražbě prodána), zda-li vztahují se zástavní práva věřitelů hypotekárních

i k náhradě škody požární, a je-li tudíž podrobena náhrada předpisům o rozdělení nejvyššího podání a uspokojení zástavních věřitelů dle jich pořadí. Zejména o tuto otázku jde. Soudní praxe snažící se odpomoci tomuto nedostatku zákona a řešíc otázku tuto (větším dílem) pozitivně, čerpá důvody z cit. dv. dekretu, dle něhož »nemají býti věřitelé hypotekární ve svých zástavních právech zkráceni«, a prohlašuje náhradu škody z ohně za příslušenství budovy (§§ 294 a 296 o. o. z.), přivádějíc zde ku platnosti zásadu: »pretium succedit in locum rei« a odvolávajíc se k § 197 zák. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z., dle něhož při elokaci peněz nezletilců musí býti dům v zástavu daný pojištěn u některé veřejně schválené pojišťovny proti škodám z ohně a dlužník zavázán býti musí k tomu, aby na příště pečoval pod ztrátou kapitálu o nepřetržité pojištění (srv. rozh. ze dne 22. října 1878 č. 11.653, časop. »Jur. Bl.« z r. 1878 č. 51, rozh. ze dne 17. září 1879 č. 8557, časop. »Jur. Bl.« z r. 1879 č. 45, rozh. ze dne 21. června 1882 č. 5160, časop. »Jur. Bl.« z r. 1882 č. 39, rozh. ze dne 21. srpna 1888 č. 10.047, časop. »Ger. Halle« z r. 1888 č. 52, rozh. ze dne 5. prosince 1888 č. 13.948, časop. »Jur. Bl.« z r. 1889 č. 3, sb. »Gl. U.« č. 2885, 5529, 7182, 7573, 8227 a j. v.).

Než zákonné odůvodnění těchto rozhodnutí vyvolalo odpor a naléhá se všeobecně na zákonnou úpravu tohoto poměru. Ve všeobecných podmínkách pojištění proti ohni význačných rakouských pojišťoven vyskytuje se toto úmluvou příhodně volené ustanovení: »Jsou-li na pojištěných budovách zapsány (v knihách) hypotekární dluhy před událostí škodou a oznámí-li to společnosti třeba jediný věřitel hypotekární prve, než se náhrada škody vyplátí, dá se náhrada jen za účelem znovuzřízení (budovy) a když znovuzřízení to zajištěno bylo, jinak musili by všichni hypotekární věřitelé před nastalou škodou zapsaní přivoliti ku bezpodmínečnému vyplacení náhrady nebo sami míti právo ku přijetí náhrady. Nezřídí-li se znovu budova nebo nemůže-li pojištěný prokázati, že mu veškerí hypotekární věřitelové dovolili náhradu přijmouti, složí společnost náhradu u soudu na útraty osob majících na náhradu nároky. Zanikne-li nárok náhradní vinou pojištěného a bylo-li jinak pojistné přesně placeno, uspokojí z náhrady společnost (dle potřeby) vykávavši se hypotekární věřitele s tou podmínkou, že postoupí svá práva společnosti.«

Na konec budiž k tomu poukázáno, že přímo odporuje cit. dv. dekretu ze dne 18. července 1828 č. 2354 sb. z. s. ustanovení, kteréž obyčejně pojímají do dlužní listiny úvěrní ústavy a jinaké osoby zápůjčku poskytující, že totiž obnos pojištěný jim v zástavu se dává.

Škody vojskem způsobené.

I. Pojem.

Škody ty jsou majetkové ujmy, které doznávají jednotlivci (společnosti) neb obce vojenskými opatřeními a zovou se ve válce škodami válečnými. Takové škody válečné mohou způsobeny býti nepřátelskými opatřeními, jako na př. při střelbě, blokadě, plenění místa a pod., aneb opatřeními obrannými neb útočnými vlastního vojska, jako na př. posekáním stromořadí k uzavření cesty, zavedením vody po vzdělané půdě, by se zamezilo picování nepříteli atd. Jediné za poškození vlastním vojskem způsobené ručí domácí stát a sice opíráno bývá toto právo vojska, resp. odpovídající jemu povinnost státu o § 365 o. o. z. resp. o dekr. dv. kanc. ze dne 10. února 1834 č. 62 sb. z. pol.; válečná škoda nepřitelem při-